

RIV Theaterwoordenboek

A

Accessoires

Spullen die bij het kostuum van een toneelspeler horen bijvoorbeeld. Een hoed, bij voorbeeld, of een glimmend sjaaltje.

Achterdoek

Donkerblauw of zwart achterdoek op het toneel.

Acteur en actrice

Toneelspeler en toneelspeelster.

Afbreken

Het opruimen van decors, gemorst water, rondslingerende schoteltjes en wat er verder voor een voorstelling gebruikt wordt.

Afschmink

Crème waarmee je de schmink makkelijker van je gezicht kan vegen. Waterschmink kan gewoon met water en zeep afgewassen worden.

Amateurtheatergroep

Groep mensen die voor hun plezier toneelspelen zonder daar geld mee te verdienen.

Applaus halen

Als het publiek klapt, komen de spelers op het podium naar voren en maken een ingestudeerde buiging voor het publiek.

Applaus melken

De spelers komen weer naar voren als het publiek net wil ophouden met klappen. Zo zorgen ze ervoor dat het applaus langer duurt en het publiek zijn jas nog niet kan gaan halen.

Artiesteningang

Ingang van het theater speciaal voor de artiesten. Voor sommige fans de plaats om handtekeningen te vragen.

Artistieke leiding

De persoon die de leiding heeft bij het maken van een voorstelling.

Auteur

Een schrijver van een toneelvoorstelling

B

Backstage

Achter de schermen, ofwel achter het podium. De kleedkamers bijvoorbeeld.

Balletvloer

Kunststof zeil (vinyl) dat op de vloer wordt gelegd om het toneel voor dans geschikt te maken. Bedoeld om dansers niet uit te laten glijden.

Balkon

Zitplaatsen op de bovenverdieping in het theater.

Bedieningspaneel

Is een apparaat met rijen knoppen en schuiven om het licht of het geluid te regelen, bijvoorbeeld: het geluid in de zaal

Bezetting

De rolverdeling van de toneelspelers

Black out

Dat je even kwijt bent wat je ook al weer moest doen

Brochure

Het boekje waar alle voorstellingen in staan van het theaterseizoen.

C

Cabaret

Afwisselend programma met liedjes, sketches en anekdotes.

Claque

Groepje mensen die speciaal komen om voor iemand te klappen.

Coulissen

Dit zijn de doeken aan de zijkant van het toneel. Toneelspelers die opkomen of afgaan lopen er tussendoor.

D

Decor

Alles wat op het toneel staat als omgeving voor de toneelspelers.

Decorontwerper

Iemand die bedenkt hoe het decor voor een voorstelling moet worden en dat uitlegt met tekeningen.

Dodelen

Je verspreken

Draaiboek

Boek met daarin alle aanwijzingen van de regisseur voor een voorstelling.

Druppel

Klein onzichtbaar microfoontje op het hoofd van veel cabaretiërs en musicalacteurs. Dan kunnen ze lopen en dansen zonder een microfoon vast te houden!

Dubbelrol

Verschillende rollen die door een speler worden gespeeld. Niet tegelijkertijd.

E

Eenakter

Een kort toneelstuk dat niet zolang duurt.

F

Festival

Veel verschillende voorstellingen achter elkaar feestelijk.

Figurant

Iemand die mee mag spelen maar niets hoeft te zeggen.

Fries

Smalle lange lap die boven het toneel hangt, zodat het publiek in de zaal niet alle buizen en lampen boven het toneel ziet hangen.

Front

De voorkant van het podium of toneel.

Frontlicht

Licht vanuit de zaal gericht op de voorkant van het toneel. Zo zijn de artiesten op het toneel goed zichtbaar.

G

Garderobe

Ruimte waar je jouw jas aan de kapstok kan hangen.

Generale repetitie

De laatste keer dat ze gaan oefenen voor het echt begint

Grime

Verschillende kleuren schmink/ make-up dat wordt gebruikt om een gezicht te beschilderen.

H

Horizondoek

Het witte achterdoek op het toneel waarop (gekleurd) licht wordt gezet.

I

Impresario

Iemand die theatervoorstellingen verkoopt aan theaters.

Improvisatie

Woorden zeggen of noten spelen zonder daar van tevoren over nagedacht te hebben.

J

Jeugdtheater

Theater voor iedereen vanaf ongeveer 2 jaar.

Jongerenproductie

Een voorstelling uitgevoerd door jongeren van 12 tot 18 jaar.

K

Kleedkamers

Ruimtes achter of onder het toneel waar de artiesten zich kunnen omkleden, schminken en douchen.

Kleurenfilter

Gekleurde folie die voor een lamp geschoven wordt waardoor deze een andere kleur licht krijgt.

Kostuumontwerper

Iemand die bedenkt hoe de kostuums van de toneelspelers eruit moeten zien, en er tekeningen van maakt.

L

Lichtcabine

Een hokje, meestal hoog achter in de zaal, waarin het bedieningspaneel van het licht staat.

Lichtplan

Tekening waarop staat aangegeven waar de lampen voor de voorstelling gehangen moeten worden en hoe deze afwisselend moeten schijnen tijdens de voorstelling.

Lijsttheater

Theater met een verhoogd podium en een lijst van muren eromheen, zodat het toneel eruit ziet als een schilderij.

M

Matinee

Is een middagvoorstelling waar mensen naar toe komen die s'avonds niet naar een voorstelling kunnen komen.

Mime

Gebarenspeel zonder woorden. Wordt ook wel pantomime genoemd.

Microfoon

Versterker waar in gesproken en gezongen kan worden, zodat het publiek het beter kan horen.

Musical

Theaterstuk (of film) met veel gezongen tekst. Vaak dragen de spelers veel kostuums en staat er een groot decor op het podium.

N

Nagalm

Echo die soms hinderlijk kan zijn in een theater, en die soms kunstmatig gemaakt wordt voor bijzondere effecten.

Nooduitgang

Dat zijn extra deuren die in het gebouw zitten waardoor mensen kunnen vluchten als er iets gevaarlijks is bijv. .

O

Opbouwen

Als ze alle dingen op het podium gaan zetten en klaar gaan maken voor de voorstelling.

Open doekje

Applaus midden in een voorstelling, omdat het publiek iets goed gespeeld of mooi gezegd of gezongen vindt.

Openluchttheater

Theater in de open lucht.

Opera

Toneelstuk waarin alle tekst gezongen wordt. Wordt vaak hoog in gezongen.

Orkestbak

Gedeelte voor het podium waar het orkest zit.

Ovatie

Wordt ook wel een 'staande ovatie' genoemd. Ovaties worden meestal aan het einde van de voorstelling gegeven door het publiek. Mensen staan op om te klappen en de artiest toe te juichen.

P

Podium

Vloer waarop de voorstelling te zien is. Het podium kan verhoogd zijn, maar soms is het ook gewoon op de grond.

Première

Eerste uitvoering van een nieuwe voorstelling voor publiek.

Producent

Iemand die zakelijk en technisch leiding geeft bij het maken van een toneelstuk, film of tv-programma.

R

Recensie

Beoordeling/ kritische beschouwing van een voorstelling of muziekstuk in een dagblad, krant, tijdschrift of op internet.

Regisseur

Iemand die een idee heeft over hoe de voorstelling moet worden, de rollen verdeelt en de toneelspelers begeleidt bij de repetities.

Repetitie

Het instuderen van een voorstelling.

Rekwisieten

Spullen die tijdens een voorstelling op het toneel gebruikt worden. Geen decor.

Rondzingen

Fluitend geluid dat ontstaat als een microfoon te dicht bij een luidspreker staat.

S

Satire

Voorstelling waarin de spot met iemand of iets wordt gedreven.

Seizoen

De tijd van het jaar waarin voorstellingen gegeven worden. Meestal van half september tot half mei

Schouwburg

Een groot theater met soms meerdere theaterzalen waarin toneelstukken, musicals en concerten kunnen worden opgevoerd.

Script

Geschreven tekst voor toneelstuk (of film).

Souffleur

Iemand die de spelers de tekst toefluistert. Vroeger was er vaak midden voor op het toneel een gat met kap waar de souffleur in zat.

Solo

Als je in je eentje toneel aan het spelen bent

Speelvlak

De plek waarop toneel gespeeld wordt.

Spot

Lamp die een rondje licht maakt.

Stage (steedgu)

Engels woord voor podium of toneel.

Stroboscoop

Snel knipperend flitslicht.

T

Technicus

Man/ vrouw van de techniek in dienst van het theater of het gezelschap. Houdt zich onder andere bezig met het licht, geluid en decor van een voorstelling.

Theatertape

Speciaal zwart plakband dat door theatertechnici wordt gebruikt. Erg sterk en watervast.

Toneelkijker

Verrekijker om de spelers beter te zien.

Toneeltoren

Dit is een grote ruimte boven het toneel die gebruikt wordt om decor op te hangen dat uit het zicht van het publiek moet blijven. De meeste toneeltorens zijn meer dan 22 meter hoog.

Toi, toi, toi!

Term die gebruikt wordt om iemand, die moet optreden, succes te wensen. Bijgelovige artiesten beantwoorden dit nooit met 'dankjewel', dan zou de 'succeswens' niet meer helpen.

Try-out

Het oefenen van een voorstelling met publiek erbij. Er wordt door het gezelschap gekeken of alles goed 'loopt' en hoe de voorstelling aanslaat bij het publiek. Meestal worden er na een try-out nog kleine aanpassingen gedaan. Aan het einde van een periode met try-outs vindt de première plaats.

V

Volgspot

Een schijnwerper die een rondje licht maakt en die gestuurd kan worden zodat het rondje licht meegaat met iemand die erin loopt.

Voordoek

Het gordijn dat voor het toneel hangt.

Z

Zaalbrug

Loopbrug in de zaal tegen het dak om lampen te verstellen.

Zijbrug

Loopbrug aan weerszijden van het podium.

Zijlicht

Lampen vanaf de zijkant van het toneel.